

ПИТЪР УОТС ОЧИТЕ НА БОГА

Превод от английски: Богдан Русев, 2015

chitanka.info

Аз не съм престъпник. Не съм направил нищо лошо.

Току-що са хванали една жена в началото на опашката — цветът на кожата ѝ е като кафе с мляко, жената е към средата на тридесетте години, с широко отворени невинни очи под баретата от La Senza. Доколкото мога да разбера, жената се е напоила с окситоцин и се е опитала да измами плътта в системата — с усмивка, с намигване, с онзи допълнителен химичен тласък, който побеждава логиката и прошепва право на малкия мозък: „Тя е приятелка, нея няма нужда да пускаме през машините...“.

Но сигурно е забравила: тук всички сме машини, които са настроени и усъвършенствани до нивото на молекулите. Хората от охраната са имунизирани срещу всички доводи и аерозоли. Те я отвеждат, без да обръщат внимание на възраженията ѝ. Опитвам се да следвам техния пример, да вкаменя сърцето си за онова, което я очаква от другата страна на бялата врата. Какво си е мислела, като се е опитала да извърти такъв номер? Каквото и да се крие в главата ѝ, явно е нещо повече от предразположение. Пътниците с билети не са отвеждани просто така, само защото са си фантазирали за нещо лошо — или поне все още не. Значи сигурно е виновна. Сигурно е *направила* нещо.

Остава половин час до качването в самолета. Пред мен има поне петдесет почтени граждани, а все още не са започнали да ни обработват. Детекторът се извисява в началото на опашката като някакъв огромен заспал рак със зейнала паст, инсталиран току-що. Една от жените от охраната излиза от сянката на машината и поема по протежение на опашката, като проверява на място някои от пътниците и подминава други, изпълнена със самоувереност след първата успешно заловена плячка през този ден. В един справедлив свят нямаше да има защо да се страхувам от нея. Аз не съм престъпник, не съм направил нищо лошо. Думите се въртят в главата ми като защитна формула на истината.

Аз не съм престъпник. Не съм направил нищо лошо.

Но знам, че шибаната машина въпреки това ще ме маркира.

В стаята на тайните в началото на опашката проблясват светлини. Един записан женски глас обявява началото на процедурите за гарантиране на безопасността преди качването в самолета, като отеква в грубата акустика на пътническия терминал. Хората от

охраната лениво се изправят по местата си. За да застанем на тази опашка, вече се отказахме от всичко: смартикети, бижута, джобният ми офис компютър — всичко е конфискувано до отвъдната страна на изкуплението. Детекторът трябва да може да вижда направо в главите ни; дори една обица може да попречи на работата му. Хората с медицински импланти и антични оловни пломби не са добре дошли тук. За тях има друга опашка, която води към едно специално помещение — там на дневен ред все още са старомодните разпити и претърсването на всички телесни отвори.

Вездесъщият глас заповядва на всички пътници на авиокомпанията Westjet, които страдат от епилепсия, дефект на слуховия канал или синдром на Грей, да се представят на охраната, преди да влязат в детектора. Пътниците, които не желаят да се подложат на сканиране в детектора, все още имат възможността да се откажат от пътуването. За съжаление, авиокомпанията Westjet не може да им предложи възстановяване на цената на билета. Авиокомпанията Westjet не носи отговорност за временни или други нежелани неврологични странични ефекти в резултат от сканирането. Използването на детектора означава съгласие с тези условия.

Странични ефекти е имало. В началото имаше няколко случая с епилептици, които са получили леки припадъци. Един прочут атеист от Оксфорд — знаете го, авторът на всички онези книги по въпроса — прихвана пламенна и неотклонна вяра в християнския Бог, след като премина през проверката на летище Хийтроу, макар че в крайна сметка, отговорността за това беше донякъде прехвърлена на тумора, който сложи край на живота му два месеца по-късно. Миналата година една възрастна вдовица от Сейнт Поле стана звездата на новинарските емисии, след като излезе от детектора в една съдебна зала с чисто нов фетиш по отношение на маратонките. Това можеше да струва доста скъпо на Sony, ако старата дама не се беше оказала мила душа, която реши да не заведе дело срещу тях. Слуховете, че е използвала SWank точно преди да вземе това решение, останаха непотвърдени.

— За къде летите?

Жената от охраната ме е доближила, докато съм гледал в другата посока. Лазерът ѝ облизва лицето ми с биометричните си вкусови рецептори. Примигвам, за да прогоня светещите петна от очите си.

— За къде летите? — повтаря тя.

— Ъ-ъ, за Йелоунайф.

Жената поглежда дисплея в ръката си.

— По работа или за удоволствие?

От тези въпроси няма никакъв смисъл; жената дори не следва предписанията. Благодарение на SWank вече нямаме нужда от подобни дребнави разпити. Обзалагам се, че жената просто не ме харесва. Може би просто някак си знае — макар че не може да го обясни както трябва.

— Нито едно от двете — отговарям аз.

Жената рязко вдига поглед към мен. Каквито и да са били първоначалните ѝ подозрения, тази очевидна уклончивост ги е циментирана.

— Отивам на погребение — обяснявам аз.

Жената продължава нататък по протежение на опашката, без да каже нито дума повече.

Знам, че не си тук, Отче. Изоставих вярата си още като дете. Нека другите да се държат за малоумните си суеверия, нека да тичат разплакани в обятията на свръхестественото, за да получат утеха и извинение. Нека само страхливите и ограничените да отричат мрака с обещанието за някакъв въображаем отвъден живот. Аз нямам нужда от невидими приятели. Знам, че говоря само на себе си. Само ако можех да спра.

Питам се дали онази машина ще може да подслуша нашия разговор.

Аз заставах до теб по време на процеса, както ти заставах до мен преди толкова много години, когато беше единственият ми приятел на света. Положих клетва на твоята свещена книга с приказки, че никога не си ме докосвал — нито веднъж през всичките тези години. Питам се дали другите са излъгали? Не знам. Сигурно не бива да ги съдя.

Но ти беше осъден. Присъдата срещу теб дори не влезе в новините — свещениците с педофилски наклонности от години са по-скоро клише, отколкото истински престъпници, а и на кого изобщо му пука какво се случва в северозападните територии? Ако тихомълком те бяха прехвърлили още веднъж, ако беше успял да се укриеш още съвсем малко, може би нямаше да се стигне дотук. Може би щяха да те оправят.

Или пък не, като се замисля. Ватиканът се опълчи на SWank по същия начин, по който се опълчи на клонирането, а преди това на Коперниканския модел на Слънчевата система. Не бива да се ебаваш с начина, по който те е направил Бог. Не бива да застрашаваш свободната воля — дори когато искаш да го направиш по собствена свободна воля.

Но забелязвам, че това убеждение не се простира до гъделичкането на темпоралния лоб. Катедралата „Сейнт Майкъл“ току-що инвестира седем милиона, за да оборудва централния кораб така, че да осигурява усещане за Възнесение по поръчка.

Може би самоубийството е било единственият избор, който ти е останал — може би не си можел да направиш нещо по-различно от това да последваш един грях с друг. Вече си нямал нищо за губене; твоето собствено Свето писание ни заклеява с еднаква сила за помислите и за действията ни. Спомням си как ти зададох този въпрос преди години, макар че отдавна бях захвърлил своите собствени патерици: а онзи грях, който не се е проявил? Какво става, ако съм пожелал жената на ближния си или съм стоплил сърцето си с мисълта за убийство, но съм задържал всичко в себе си? Ти ме погледна с нежност и може би с много повече разбиране, отколкото допусках тогава, и след това ме заклея ми с думите на един въображаем супергерой. „Ако си сторил някое от тези неща в сърцето си“, каза ти, „все едно си ги сторил в очите на Бога“.

Усещам внезапен кратък звън между ушите си. Точно сега наистина имам нужда от едно питие; кехлибареният аромат на едно добро старо уиски в синусите ми наистина ще ми подейства добре. Оглеждам се и забелязвам рекламния билборд, който ме е поразил. Шотландско уиски Crown Royal. Шибана реклама право в главата. Мълчаливо благодаря на законовите стандарти, които забраняват използването на търговски марки в нежелани рекламни съобщения; така могат да ми пробутват желани, но ако ме зарибяват направо на търговски марки, ще прекосят някаква въображаема граница на свободната воля. Жестът е напълно безсмислен, жалка отстъпка към фанатиците на тема граждански права. Също както и краткият звън преди рекламата: според съда това ми напомня, че имам право на самостоятелен избор. Ако знам, че ми изпращат нежелана реклама, все още имам някакъв формален шанс да взема собствено решение.

На две места пред мен на опашката един възрастен мъж тихо се разплаква. Преди малко му нямаше нищо. Понякога става така. Рекламите задействат погрешни асоциации. SWank не може да изпраща сензорни панорами с висока разделителна способност без употребата на шлем, така че тези рекламни съобщения от разстояние по-скоро поражда желания, отколкото да ги внедряват. Казват, че обонянието е ключово — усещането е първично, съответните дялове на мозъка са достатъчно големи, за да се улучат от разстояние, и са по-прости за манипулиране от необятните гигапикселни масиви на зрителния дял в мозъчната кора. Освен това обонянието е примитивно — много по-близо до влечугото в нас. Инвестирали са милиони, за да установят кои са универсалните ключове. Ароматът на орлови нокти ти напомня за детството; уханието на бор събужда спомена за Коледа. В зависимост от рекламирания продукт, могат да ни настроят на различна вълна, от традиционните американски ценности на Норман Рокуел до извратеното въображение на маркиз дьо Сад. Когато се активират подходящите рецепторни неврони, мозъкът сам си прави реклама.

Но за някои хора ароматът на орлови нокти е свързан със спомена за това как са пребивали майка им. За някои хора Коледа е онова време, когато са открили сестра си с прерязани вени.

Не се случва често. Рекламите предизвикват леко безпокойство в един на хиляда от нас, а истинска тревога в един на десет хиляди. Някои смятаха, че дори тази цена е твърде висока. Други възроптаха срещу идеята за машини, които могат да поражда у нас не само картини и звуци, но и желания, мнения, религиозни вярвания. Но телевизионните реклами със симпатични бебета или сексапилни жени също предизвикват желание и използват картина и звук, за да прескочат главата и да ударят право в сърцето. Всеки спор, всеки аргумент е опит буквално да се променят мислите на някого, всяко стихотворение и памфлет са инструмент за промяна на общественото мнение. „Ето, аз го правя дори в този момент“, както каза миналия месец по макровизията някакъв специалист по връзки с обществеността на служба в Mindscape. „Опитвам се да променя невронните връзки в мозъка ви, като използвам звуци, които вие чувате. Нима искате да забраните SWank само защото използва звуци, които вие не можете да издавате?“

Този склон просто е прекалено хлъзгав. Ако забраниш SWank, можеш направо да забраниш и изкуството, както и застъпването на мнение. Можеш направо да забраниш и свободата на словото.

И двамата знаем каква е истината, Отче. Дори думите са достатъчни, за да предизвикат сълзи.

Опашката преминава напред. Пристъпваме с плавна, злокобна ефективност, един след друг изчезваме за малко в детектора и след това излизаме от другата страна, преродени от това технологично кръщение, което ни въздига до временното положение на светци.

Компресиран ултразвук, Отче. Така ни пречистват. Сигурно си гледал по новините за това преди няколко години, дори в далечната провинция. Или поне си разбрал за папската була, която го заклеями. Sony регистрира първоначалния патент като система за игрален интерфейс, малко след началото на века; от компанията ни уверяваха, че скоро старомодните визиофони и електроди ще отстъпят място на достъпни малки кутии, които ще проследяват движенията на тялото ни в дневната и напълно ще прескачат очите и ушите, за да изпращат сензорна информация в пет измерения директно в мозъка. (Между другото, все още ги чакаме; изпращаната информация е под формата на ултразвук, но системата следи мозъка по електромагнитното му излъчване, а повечето потребители не правят електромагнитна изолация на домовете си.) Междувременно болниците, летищата и лунапарковете вдъхват живот на тази мечта, докато цената не падне достатъчно. Но другите продукти от серията — Отче, те са навсякъде. Глухите чуват. Слепите виждат. Преживелите стрес могат да изтрият всичките си токсични спомени — стига да продължават да плащат месечната си такса.

Защото това е уловката, разбира се. Ефектът не трае дълго: високочестотните импулси възбуждат някои синапси и приспиват други, но не променят реалната архитектура на нервните окончания. След като сигналът спре, мозъкът, в крайна сметка, се връща към обичайното си състояние. И това не просто носи печалба на дистрибуторите на вълните, а ги спасява от проблеми в съда. Защото трябва да се има предвид и заплетеният проблем с идентичността. Ако мозъкът ни се препрограмираше всеки път, когато се качваме на вътрешен полет, щяха да възникнат някои доста мътни законови въпроси.

И все пак. Трябва да призная, че така става по-бързо. Вече не губим време за проверки на биографията и насилствени случайни проверки на място, вече не се занимаваме с цял поменик от въпроси, предназначени да откриват разбойниците сред нас. Малко магнитно излъчване през мозъчната кора, малко ултразвук и готово: следващият. Преди една година щеше да ми се наложи да стоя на тази опашка с часове. Днес съм тук едва от петнадесет минути, а вече съм сред първите десет. И това е повече от обикновено удобство: това гарантира сигурност и безопасност, това е въздишка от облекчение за цяло едно поколение, което си играеше на руска рулетка. Никога повече ад в Едмънтън, никога повече метежи в Рио, никога повече разтопени на стъкло жилищни сгради или градове, обезлюдени от радиацията след някоя мръсна ядрена бомба. Разбира се, по света все още бродят саботьори и терористи. Винаги ще има такива. Но когато изобщо успеят да нанесат своите удари, те винаги го правят на места, които не са защитени от компанията производител на SWank. Всеки, който лети в тези гостоприемни небеса, е също толкова безобиден като... като мен.

Кой може да спори с такива резултати?

Едно време може би щях да си мечтая да съм психопат. Тогава им беше лесно. Машините проверяваха само за емоционални реакции: сакада на очите, галванизъм на кожата. Всеки лишен от съвест беше в състояние да ги измами с широка усмивка и празно сърце. Но SWank вдъхнови цяло едно поколение. Сега технологията проверява под повърхността. Електричество в префронталната мозъчна кора, глюкозен метаболизъм. Сега всички изроди, перверзници и потенциални саботьори се хващат в една и съща мрежа.

Това не означава, че след това не ни пускат, разбира се. Все пак социопатията не е престъпление. Дявол да го вземе, ако не пускаха на борда всички хора с увредена съвест, местата в бизнес класа щяха да останат празни.

По дължината на опашката са разпръснати няколко деца. Повечето са придружавани от възрастни. Има и три, които не са — две момчета и едно момиче. Изглеждат разтревожени и красиви — като диви животни, готови да се стреснат във всеки момент. Не са свикнали да бъдат сами. По-голямото момче със сигурност не е на повече от девет години и има лунички отстриани на шията си.

Не мога да откъсна поглед от него.

Децата изведнъж са свободни да бродят отново, където си поискат. От месеци ги виждам в паркове и по площади — неохранявани, невинни и толкова беззащитни — все едно благодарение на SWank всички родители могат да си отдъхнат. Няма никакво значение, че ще минат години, преди системата да се разпространи от летищата и правителствените сгради до местата, където си играят децата. На мама и татко им омръзна да чакат и се успокояват с камерите, монтирани на всеки ъгъл, които непрекъснато се въртят и не спират да оглеждат всичко, все едно от другата им страна наистина има хора. Мама и татко не искат да си направят труда да влязат в мрежата за пет минути, за да разберат сами как в непрекъснато наблюдаваното общество могат да се пробият дупки с най-обикновена лазерна показалка и с използването на слепите петна в системата. Мама и татко предпочитат да гълтат приспивателните за „безопасното обществено пространство“, без да се замислят.

Толкова много години живяхме в страх. Хората вече изпитват толкова отчаяна нужда от някакво подобие на сигурност, че са готови да прегърнат всяко обещание за бъдещето, което все още дори не е дошло. Разбира се, това не е нещо ново; независимо дали става дума за къщата в предградията, или за разтопяването на антарктическите ледове, мама и татко винаги са живели на кредит.

Ако нещо наистина се случи с техните деца, те си го заслужават.

Опашката преминава напред. Изведнъж се озовавам на първото място.

Един човек, облечен във Власт, ми махва да вляза в детектора. Пристъпвам напред, все едно отивам на екзекуция. Правя го за теб, Отче. Правя го в знак на уважение. Правя го, за да се изплюя на гроба ти. Можех да избегна този миг — само ако ме беше отминала тази горчива чаша, можех да отида пеша до северозападните територии, вместо да допусна тази скверна технология в главата си...

Някой е надраскал с черен спрей една дума над входа на машината: „Сянката“. Поглеждам въпросително към пазача.

— Сянката от комиксите — казва ми той. — Сянката знае какво зло се спотайва в човешките сърца. Ха-ха-ха. Хайде, по-бързо.

Нямам никаква представа за какво говори.

Стените на детектора просветват от плътните намотки медна жица. Шлемът се спуска върху мен с тихо хидравлично съскане; усещам го твърде лек на главата си за устройство, което изглежда толкова масивно. Визьорът се спуска пред очите ми, все едно за да не виждам какво става. Озовавам се в една джобна вселена — сам с мислите си и с един всевиждащ Бог. Дълбоко в главата ми жужи електричество.

Аз съм невинен в делата си. Никога не съм нарушавал закона. Може би Бог ще го види, ако го мисля с всички сили. Защо да вижда каквото и да е, защо да четете този палимпсест, ако ще надраска нещо ново върху него? Но човешкият мозък не работи така. Всеки индивид наистина е индивидуален — свързан в уникална и величествена плетеница, която трябва да се прочете, преди да се промени. А мотивацията и намерението са безкрайни чудовища с многобройни глави, които се извиват и умножават от фронталната мозъчна кора до кингулатния гирус, от хипоталамуса до клауструма. Никъде не светва предупредителна лампичка, когато в главата ви се спотайва зло, не съществува неврон на Анистън, който да издава атентаторите-самоубийци. В името на обществената безопасност, трябва да се прочете всичко. В името на всички.

Струва ми се, че съм под този шлем вече цяла вечност. Никой друг не се забави толкова много.

Опашката не преминава напред.

— Гледай ти — казва тихо мъжът от охраната. — Гледай ти.

— Не съм такъв — казвам му аз. — Никога не съм...

— Така и ще остане. Поне през следващите девет часа.

— Никога не съм го правил — настоявам аз.

Гласът ми звучи капризно и детински.

— Нито веднъж.

— Виждам — казва мъжът, все едно говорим за различни неща.

Жуженето леко се променя. Усещам магнити и комари, които хапят в главата ми. Променен съм от нещо, което все още не е достатъчно евтино за производство, за да навлезе на масовия пазар: изпарява се една болка, един приглушен копнеж, който е толкова хроничен по своята природа, че го усещам едва сега, по отсъствието му.

— Готово. Сега можем да те назначим за директор на две детски градини и диригент на църковен хор от малки момчета, и дори няма да се изкушиш да направиш нещо.

Визьорът се вдига от очите ми; шлемът се вдига от главата ми. Мъжът, облечен във Власт, ме гледа вторачено сред множество от други лица, изпълнени с презрение.

— Това е грешно — казвам тихо аз.

— О, така ли?

— Аз нищо не съм направил.

— Ние също. Не сме хвърлили извращения ти мозък зад решетките, нито сме променили личността ти. Не сме нарушили безценните ти конституционни права или свещената ти самоличност. Никой не ти пречи да опипваш малки деца в парка, ако искаш. Просто известно време няма да искаш.

— Но аз не съм направил нищо — не спирам да повтарям аз.

— Никой не е направил нищо... докато не го направи.

Мъжът кимва към изхода.

— Изчезвай. Готов си.

Аз не съм престъпник. Не съм направил нищо лошо. Но въпреки това, името ми вече е записано в някакъв списък. Новината за моята поквара ме изпреварва на всички охранителни пунктове за проверка, като ядрена верига от плочки за домино. Навсякъде ще ме наблюдават, въпреки че са длъжни да ме пуснат.

Скоро и това може да се промени. Дори към този момент стандартите за поведение в общественото пространство почти не намират разлика между това, което правим, и онова, което сме; ако ги побутнат съвсем мъничко, всяка граница на планетата може да се затвори за мен. Но засега сме едва в зората на новото просвещение и окончателните правила все още не са установени. Засега все още мога да застана на твоя неосветен гроб и да скърбя за собственото си разкритие.

Ти винаги си държал на силата на прошката, Отче. Седемдесет пъти по седем нечувани грехове се отмиват в очите на Господа. Трябва само искрено покаяние, настояваше ти. Трябва само да се приеме Неговата любов.

Разбира се, тогава това не звучеше като оправдание.

Но сега дори невярващите могат да започнат начисто. Моят изкупител е една машина, а спасението ми има срок на годност — но като се замисля, с твоето също е било така.

Питам се каква е машината, която е програмирала теб, Отче — това величествено догматично изобретение, което неумолимо напредва към бъдещето със скоростта на ледник от две хиляди кървави години насам. Не мога да не се запитам как е препрограмирала твоите нервни окончания. Дали те е превърнала в хищник, като те е натоварила с налудничави ограничения, които не може да понесе нито едно същество със сексуална природа, дали е отричала самата ти същност, докато не си се прекършил? Или вече си бил дефектен, когато си прегърнал Църквата, като си се надявал да откриеш в нея някаква сила, която не си успявал да откриеш в себе си?

Познавам те от години, Отче. Дори сега си казвам, че те познавам — и макар че си бил много други неща, ти никога не си бил страхливец. Отказвам да повярвам, че си избрал смъртта, защото това е бил най-лесният изход. Избирам да вярвам, че в последните си дни си намерил сили да пренапишеш собствената си програма, да обърнеш гръб на остарелите алгоритми, неосъвременявани в продължение на две хилядолетия, и да решиш сам за себе си каква е разликата между смъртния грях и изкуплението.

Ти си се ненавиждал и си ненавиждал нещата, които си направил. И затова, в крайна сметка, си сторил така, че с абсолютна сигурност да не можеш да ги повториш. Ти си го направил.

Направил си нещо, което аз никога не успях да сторя, макар че щях да платя толкова по-малка цена за него.

Защото вече съществува и нещо повече от това временно опрощение, нали разбираш? Вече имаме машини, които могат направо да изгорят злото от човека — дълбокофокусни микровълнови излъчватели, способни да изпарят самите невронни пътеки на порока. Никой не може да ни задължи да ги използваме; поне все още не. Законопроектите вече търсят път през парламентарните процедури, за да ни задължат да се препрограмираме превантивно да вършим добро, вместо зло, но засега операцията е съвсем доброволна. Защото тя те променя, нали разбираш. Нарушава някаква неотменима същност на идентичността. Някои го наричат форма на самоубийство само по себе си.

Както не спрях да повтарям на онзи мъж от охраната: че нищо не съм направил. Но той и без това го виждаше.

Така и не отидох да ме поправят. Сигурно ми харесва това, което представлявам.

Питам се дали това има някакво значение.

Питам се кой от нас носи по-голяма вина.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.